

Lidia Derfert-Wolf

Biblioteka Główna Politechniki Bydgoskiej
lidka@pbs.edu.pl

Działalność wydawnicza bibliotek szkół wyższych w rozwoju komunikacji naukowej

Streszczenie: W artykule przedstawiono działalność wydawniczą bibliotek szkół wyższych jako usług świadczonych przez biblioteki w zakresie publikowania oryginalnych tekstów naukowych i edukacyjnych autorstwa pracowników instytucji macierzystych i innych naukowych. Dokonano przeglądu rozwoju tych usług z wykorzystaniem nowoczesnych środków komunikacji naukowej – repozytoriów instytucjonalnych, platform wydawniczych otwartych czasopism. Omówiono formy działalności wydawniczej bibliotek, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z wydawnictwami uczelnianymi. Zaprezentowano najważniejsze organizacje, projekty i materiały edukacyjne w omawianym zakresie.

Słowa kluczowe: działalność wydawnicza bibliotek, repozytoria instytucjonalne, platformy czasopism elektronicznych, wydawnictwa akademickie, biblioteki szkół wyższych, komunikacja naukowa

Wprowadzenie

Inicjatywy wydawnicze są rozwijane w bibliotekach od wieków i są przedmiotem wielu rozpraw oraz konferencji. Podejmują je biblioteki wszystkich typów, wspierając zarówno środowisko zawodowe, jak również społeczności, w których funkcjonują – region, miasto, szkołę, uczelnię. O randze tej działalności w Polsce świadczy chociażby umieszczenie w formularzu K-03 GUS pytania o wydawnictwa własne, czyli publikacje, których wydawcą lub instytucją sprawczą jest biblioteka. Od końca XX w., wraz z pojawieniem się elektronicznych kanałów komunikacji naukowej, coraz więcej uwagi poświęca się działalności wydawniczej bibliotek akademickich jako alternatywy lub uzupełnienia usług wydawnictw uczelnianych. Biblioteki podejmują te wyzwania, poszukując zarówno nowych ról w społeczności akademickiej, jak również z chęcią poszerzania misji wspierania środowiska naukowego.

Niniejszy artykuł jest wprowadzeniem do tematyki działalności wydawniczej prowadzonej w bibliotekach szkół wyższych, które albo mają w swej strukturze wydawnictwa uczelniane albo aktywnie z nimi współpracują w różnych obszarach, uzupełniając dotychczasowe funkcje gromadzenia i upowszechniania informacji o wydawanie treści różnych typów i w różnych formatach. Z uwagi na to, że zarówno na świecie, jak i ostatnio w Polsce, wskazać można sporo przykładów tego rodzaju przedsięwzięć, trudno nie zgodzić się z tezą Jacka Wojciechowskiego: *Tak czy inaczej, dla bibliotek uczelnianych rysuje się szansa podjęcia lub wzbogacenia działalności edytorskiej*¹.

---

¹ WOJCIECHOWSKI, J. Biblioteka akademicka jako wydawca. W: Wojnarowicz, S., Kasperek B. (red.). *Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów: konferencja Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2011, s. 22. ISBN 978-83-227-3289-2.

Działalność wydawnicza bibliotek określana jest też w krajowej literaturze jako biblioteczne usługi wydawnicze² czy edytorskie usługi bibliotek, a nawet biblioteczne edycje³, a w publikacjach anglojęzycznych – *library publishing, publishing libraries, library publishing services, library publishing support services*⁴. Charakter tej aktywności bibliotek szkół wyższych jest bardzo zróżnicowany, o czym będzie mowa dalej, jednak już teraz można stwierdzić, że trudno o jednolitą jej definicję. W literaturze autorzy posługują się najczęściej definicją Koalicji Wydawniczej Bibliotek ([Library Publishing Coalition](#), LPC), zgodnie z którą działalność wydawnicza bibliotek – w ujęciu bardzo szerokim – jest zestawem działań podejmowanych przez biblioteki akademickie i inne naukowe oraz konsorcja biblioteczne, w celu wspierania tworzenia, produkcji, rozpowszechniania i ochrony prac o charakterze naukowym, twórczym i/lub edukacyjnym. W realizacji usług wydawniczych bibliotek wymagane jest prowadzenie cyklu produkcyjnego (wydawniczego), przedstawianie oryginalnych prac, nieudostępnianych wcześniej oraz stosowanie systemu weryfikacji publikowanych treści poprzez recenzowanie czy ocenę instytucjonalną. Ponadto, w oparciu o podstawowe wartości bibliotekarskie i tradycyjne umiejętności bibliotekarzy, działalność wydawnicza bibliotek różni się od innych aktywności wydawniczych preferowaniem rozpowszechniania wiedzy w ramach otwartego dostępu, a także chęcią wspierania nieformalnych i eksperymentalnych form komunikacji naukowej oraz zmiany dotychczasowej sytuacji⁵. Upraszczając tę definicję można przyjąć za Emilią Karwasińską określenie bibliotecznych usług wydawniczych jako usług świadczonych przez biblioteki w zakresie publikowania oryginalnych, zweryfikowanych, wcześniej nieudostępnianych tekstów naukowych i edukacyjnych, w celu szerokiego upowszechniania wiedzy, poprzez wspieranie otwartych modeli wydawniczych, z wykorzystaniem nowoczesnych, nieformalnych środków komunikacji w nauce⁶.

Od Gophera do repozytorium instytucjonalnego

Jak podkreślają Dan Cohen i Kathleen Fitzpatrick, rozważanie tematyki bibliotek akademickich jako wydawców naukowych wymaga zarówno perspektywy historycznej, jak i świadomości

---

² KARWASIŃSKA, E. Biblioteczne usługi wydawnicze – nowa rola biblioteki naukowej. W: Kulczycki, E. (red.). *Komunikacja naukowa w humanistyce* [online]. Poznań: Wydaw. Naukowe Instytutu Filozofii UAM, 2017, s. 237–263. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN: 978-83-7092-164-4. Dostępny w: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/17596/1/Emilia_Karwasinska.pdf.

³ WOJCIECHOWSKI, J. Biblioteka akademicka..., dz. cyt., s.

⁴ BONN, M., FURLOUGH, M. The Roots and Branches of Library Publishing Programs. W: Bonn, M., Furlough, M. (red). *Getting the Word Out: Academic Libraries as Scholarly Publishers* [online]. Chicago: Association of College and Research Libraries, 2015, s. 1–13. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN 978-0-83898-697-4. Dostępny w: http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/publications/booksanddigitalresources/digital/9780838986981_getting_OA.pdf.

⁵ What is Library Publishing? W: *Library Publishing Coalition* [online]. 2022. [Dostęp 30.01.2022]. Dostępny w: <https://librarypublishing.org/>.

⁶ KARWASIŃSKA, E., dz. cyt., s. 240–241.

mości przyszłości⁷. Większość autorów potwierdza długą historię działalności wydawniczej bibliotek, w tym funkcjonowanie najwcześniejszych wydawnictw w amerykańskich bibliotekach uniwersyteckich już około roku 1900. Jednak działalność bibliotek w tym zakresie prowadziła się do publikowania w określonych niszach (np. katalogi własnych zbiorów, edycje źródeł pierwotnych przechowywanych w zbiorach, bibliografie dorobku naukowego uczelni, biuletyny informacyjne i wykazy nabytków, sprawozdania z działalności biblioteki, regulaminy), przynosząc często wymierne rezultaty. Nadmienia się też, że dawniej wielu bibliotekarzy było również uczonymi, zatem partnerstwo naukowców, biblioteki i wydawnictwa było naturalne. Zawsze jednak działalność wydawnicza była drugorzędna w stosunku do podstawowej funkcji gromadzenia i udostępniania informacji⁸.

Rozwój różnych form działalności wydawniczej bibliotek szkół wyższych, szczególnie nastawionej na wspieranie komunikacji naukowej i publikowanie dorobku naukowców z macierzystych uczelni, obserwuje się od początku lat dziewięćdziesiątych XX w. wraz z rozwojem technologii cyfrowej i komunikacyjnych możliwości internetu⁹. Już w 1989 r. powstało jedno z pierwszych naukowych czasopism otwartych „[The Public-Access Computer Systems Review](#)”, stworzone przez Charlesa W. Bailey, Jr. z biblioteki Uniwersytetu Houston, które pierwotnie było rozpowszechniane poprzez e-mail, następnie Gopher, aż w końcu na uniwersyteckim serwerze WWW. W 1992 r., po inauguracji sieciowego systemu informacyjnego Gopher, rozpoczęto dialog pomiędzy amerykańskim Stowarzyszeniem Bibliotek Naukowych (Association of Research Libraries, ARL) i Stowarzyszeniem Wydawnictw Uniwersytetów Amerykańskich (Association of American University Presses, AAUP¹⁰) poprzez cykl czterech przełomowych sympozjów w Waszyngtonie. Po spotkaniu w 1993 r. poinformowano o wspólnej inicjatywie biblioteki Eisenhower Library oraz wydawnictwa uniwersyteckiego z Johns Hopkins University, która zaowocowała powstaniem w 1995 r. [projektu MUSE](#) – pierwszego tego rodzaju wydawnictwa z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, rozwijającego się do dziś w dużo szerszej formule¹¹. Rozwój projektów partnerskich bibliotek akademickich z wydawnictwami zbiegł się w czasie z powstawaniem repozytoriów instytucjonalnych oraz systemów wydawniczych wspieranych przez oprogramowania typu open source, np. Public Knowledge Project (PKP) z Open Journal Systems dla czasopism czy DSpace dla repozytoriów. Narzędzia te, wraz z rodzącym się ruchem otwartego dostępu do publikacji naukowych (open access) oraz nowymi umiejętnościami bibliotekarzy nabytymi w trakcie

---

⁷ COHEN, D., FITZPATRICK, K. Foreword. W: Bonn, M., Furlough, M. (red). *Getting the Word Out: Academic Libraries as Scholarly Publishers* [online]. Chicago: Association of College and Research Libraries, 2015, s. VII–X. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN 978-0-83898-697-4. Dostępny w: http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/publications/booksanddigitalresources/digital/9780838986981_getting_OA.pdf.

⁸ BONN, M., FURLOUGH, M., dz. cyt.; COHEN, D., FITZPATRICK, K., dz. cyt.; OKERSON, A., HOLZMAN, A. *The Once and Future Publishing Library* [online]. Council on Library and Information Resources, 2015. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN 978-1-932326-53-6. Dostępny w: <https://www.clir.org/pubs/reports/pub166/>; TRACY, D.G. Libraries as Content Producers: How Library Publishing Services Address the Reading Experience. *College & Research Libraries* [online]. 2017, vol. 78, no. 2, s. 219-240. [Dostęp 30.01.2022]. ISSN 2150-6701. Dostępny w: <https://doi.org/10.5860/crl.78.2.219>.

⁹ BONN, M., FURLOUGH, —, dz. cyt.; OKERSON, A., HOLZMAN, A., dz. cyt.

¹⁰ Obecnie Stowarzyszenie Wydawnictw Uniwersytetów (Association of University Presses, AUP).

¹¹ OKERSON, A., HOLZMAN, A., dz. cyt.

tworzenia bibliotek cyfrowych i repozytoriów (praca z obiektami cyfrowymi, znajomość zagadnień praw autorskich itp.), pozwoliły bibliotekom na stworzenie potencjału i infrastruktury umożliwiających aktywne włączenie się w wydawanie i dystrybucję prac naukowych.

Podjęcie nowych inicjatyw w zakresie publikowania zarówno samodzielnie przez biblioteki, jak i tradycyjne wydawnictwa uczelniane, ale też w partnerstwie, wiązało się – poza względami technologicznymi – z wieloma uwarunkowaniami ekonomicznymi i organizacyjnymi. Ann Okerson and Alex Holzman wymieniają czynniki, które przyspieszyły transformację działalności wydawniczej:

- technologie cyfrowe i swobodny dostęp do treści, które mają wpływ na każdy etap publikacji – od pomysłu, poprzez rękopis, po globalną dystrybucję (nawet książka drukowana jest dziś pod każdym względem obiektem cyfrowym, aż do momentu nałożenia farby drukarskiej na papier),
- redukcje kosztów obniżające bariery w publikowaniu – w przypadku prac w formie cyfrowej koszty przechowywania i udostępniania w bibliotece spadają,
- rosnące koszty prenumeraty czasopism naukowych i związane z tym kryzysy w wydawnictwach akademickich oraz nieproporcjonalnie ograniczenia budżetów bibliotek na zakup książek,
- rozwój modelu publikowania w otwartym dostępie, również książek (publikowanie czasopism w tym trybie jest już ugruntowane, odbywa się w wielu modelach biznesowych i realizowane jest przez największych i najbardziej prestiżowych wydawców komercyjnych),
- konieczność równoważenia priorytetów w uczelniach i istniejące przekonanie władz o tym, że tradycyjna biblioteka i wydawnictwo są niepotrzebne w świecie cyfrowym (a przynajmniej nie tak potrzebne jak inne priorytety instytucji), gdyż wszystkie informacje są dostępne online za darmo – w rezultacie biblioteki i wydawnictwa poszukują najsukuteczniejszych środków wspierania komunikacji naukowej i chcą bardziej odpowiedzialnie gospodarować funduszami¹².

W literaturze dotyczącej działalności wydawniczej bibliotek szkół wyższych często wymienia się wiele kluczowych przedsięwzięć, w tym programów partnerskich pomiędzy bibliotekami a wydawnictwami w uczelniach. Poza wymienionym już projektem MUSE należą do nich:

- High-Wire Press – założona w 1995 r. platforma wydawnicza otwartych czasopism naukowych zainicjowana i obsługiwana pierwotnie przez bibliotekę Uniwersytetu Stanforda,
- Michigan Publishing – inicjatywa wydawnicza biblioteki Uniwersytetu Michigan (2001 r.), w ramach której przejęto część zadań wydawnictwa uniwersyteckiego, publikując elektroniczne zasoby edukacyjne i czasopisma naukowe oraz zapewniając odpłatny hosting dla organizacji non-profit,
- Euclid – projekt realizowany od 1999 r. w bibliotece Uniwersytetu Cornell, a od 2008 r. realizowany w partnerstwie z wydawnictwem Uniwersytetu Duke, którego celem pierwotnie był rozwój komunikacji naukowej w zakresie matematyki teoretycznej

---

¹² Tamże.

i stosowanej oraz statystyki poprzez zapewnienie otwartego dostępu do treści czasopism,

- eScholarship – uruchomione w 2002 r. otwarte repozytorium Uniwersytetu Kalifornijskiego jako miejsce publikacji dla studentów i wykładowców w ramach uniwersyteckiej polityki otwartego dostępu; jest usługą Publishing & Special Collections Group w ramach California Digital Library,
- York Digital Journals – projekt bibliotek Uniwersytetu York powstały w 2006 r. w ramach Synergies, wspólnej inicjatywy 21 kanadyjskich uniwersytetów, którego celem było upowszechnianie kanadyjskich badań z zakresu nauk społecznych i humanistycznych poprzez wydawanie czasopism w ramach otwartego dostępu,
- inicjatywa brytyjskiej organizacji wspierającej naukę JISC – uruchomienie w 2011 r. trzech projektów wydawania czasopism w modelu otwartym przy współpracy bibliotek uniwersyteckich: Huddersfield Open Access Publishing (HOAP) na Uniwersytecie Huddersfield, SAS Open Journals na Uniwersytecie Londyńskim oraz EPICURE na Kolegium Uniwersyteckim w Londynie (UCL).

Rozwój zaangażowania bibliotek w działalność wydawniczą potwierdziło badanie zrealizowane w 2007 r. przez ARL, w wyniku którego okazało się, że 44% z 80 bibliotek (członków ARL) ma w swej ofercie usługi wydawnicze, a kolejne 21% jest w trakcie ich planowania¹³. Znaczącym przejawem zaawansowania bibliotek w tym obszarze działań było utworzenie w 2013 r. [Koalicji Wydawniczej Bibliotek](#))¹⁴, do której akces na samym początku zgłosiło ponad 50 bibliotek¹⁵. LPC jest organizacją zrzeszającą biblioteki naukowe oraz konsorcja biblioteczne zajmujące się publikowaniem, opracowywaniem i promocją wspólnych praktyk dla bibliotek jako wydawców. Misją LPC jest wspieranie rozwoju innowacyjnych i zrównoważonych usług wydawniczych w bibliotekach akademickich i naukowych, a także pomoc dla badaczy w procesie tworzenia, rozwijania i rozpowszechniania wiedzy. Wśród wielu działań koalicji, do których będziemy tu jeszcze wracać, jednym z najważniejszych jest coroczne publikowanie katalogów [Library Publishing Directory](#), zawierających informacje o działalności wydawniczej bibliotek (również tych, które nie są członkami LPC). Pierwszy katalog wydany w październiku 2013 r. podczas Tygodnia Open Access, obejmował opisy tych działań w 115 bibliotekach. Katalog z 2022 r. rejestruje 143 „wydawców bibliotecznych” z całego świata¹⁶, w tym 105 instytucji amerykańskich i kanadyjskich oraz 38 z Afryki Południowej, Australii, Brazylii, Chin, Chorwacji, Danii, Hong Kongu, Indonezji, Irlandii, Malezji, Niemiec, Norwegii, Nowej Zelandii, Rosji, Szwajcarii, Ukrainy i Wielkiej Brytanii¹⁷. Wpisy w katalogu zawierają następujące grupy danych (na podstawie ankiet składanych przez zainteresowane instytucje):

---

¹³ HAHN, K.J. *Research library publishing service: new options for university publishing and new roles for libraries* [online]. Association of Research Libraries, 2008. [Dostęp 6.02.2022]. Dostępny w: <https://www.arl.org/wp-content/uploads/2008/03/research-library-publishing-services-mar08.pdf>.

¹⁴ Oficjalne rozmowy na temat utworzenia LPC rozpoczęły się już w 2012 r. i były prowadzone przez biblioteki uniwersyteckie oraz realizatorów projektu Euclid.

¹⁵ BONN, M., FURLOUGH, M., dz. cyt.

¹⁶ Liczba bibliotek w kolejnych katalogach jest zmienna ze względu na to, że nie zawsze dana instytucja wypełnia ankietę LPC.

¹⁷ Library Publishing Coalition Directory Committee. *Library Publishing Coalition Directory* [online]. Library Publishing Coalition, 2022. [Dostęp 30.01.2022]. ISBN 978-1-7341189-6-4. Dostępny w: https://librarypublishing.org/wp-content/uploads/2022/01/Library-Publishing-Directory_2022_web.pdf.

- jednostka organizacyjna, np. biblioteka, wydawnictwo,
- opis programu: misja, rok uruchomienia, typ instytucji, liczba osób zatrudnionych, źródła finansowania (w tym odsetek budżetu bibliotecznego), ukierunkowanie na otwarty dostęp (w skali 1-5),
- działalność wydawnicza: typy publikacji, liczba publikacji, formaty, języki, dziedzina wiedzy, odsetek czasopism recenzowanych, platforma publikowania, dodatkowe usługi,
- partnerzy,

Poza corocznymi edycjami katalogów (w PDF lub EPUB) LPC zapewnia dostęp do bieżących danych poprzez wyszukiwarkę, umożliwiającą identyfikację inicjatyw wydawniczych bibliotek według: typu i formatu publikacji, nazwy oprogramowania/platformy, a w wersji zaawansowanej także według dodatkowych usług i systemu archiwizacji.

Library Publishing Directory 2022

Publication Types ▼

Software Platform ▼

Media Format ▼

[↻ Reset](#)

LPC Member	Institution Name	Location	Est.
Non-member	Amherst College Press 2022	United States	
Non-member	Appalachian State University 2022	United States	2020
Non-member	Asbury Theological Seminary 2022	United States	2012
Non-member	Association of Graduates and Students of ASA-MQ 2022	Indonesia	
Member	Atla 2022	United States	2008
Non-member	Auckland University of Technology 2022	New Zealand	2006
Non-member	Boris Yeltsin Presidential Library 2022	Russia	2009
Member	Boston College Libraries 2022	United States	2006
Non-member	Brigham Young University 2022	United States	2001
Member	Cal Poly, San Luis Obispo 2022	United States	2008
Non-member	California State University, Northridge 2022	United States	2012

II. 1. Katalog inicjatyw wydawniczych w bibliotekach Library Publishing Directory 2022

Źródło: Library Publishing Directory [online]. [Dostęp 9.02.2022].

Dostępny w: <https://librarypublishing.org/lp-directory/>.

Począwszy od 2020 r. LPC dostarcza dane do [Global Library Publishing Map](#), inicjatywy IFLA Special Interest Group Library Publishing. W serwisie można wyszukiwać projekty wydawnicze bibliotek na mapie lub według nazwy czy typu biblioteki.

II. 2. Global Library Publishing Map

Źródło: Global Library Publishing Map. W: IFLA Library Publishing Special Interest Group [online].
[Dostęp 9.02.2022]. Dostępny w: <https://lib-pub.org/>.

Dla badaczy i praktyków zajmujących się rozwojem działalności wydawniczej niezwykle cenny jest [zbiór danych badawczych LPC](#), zawierający pytania oraz odpowiedzi na ankiety, na podstawie których powstawały katalogi Library Publishing Directory w latach 2014–2022.

Formy działalności wydawniczej bibliotek szkół wyższych

Działalność wydawnicza bibliotek wspierająca komunikację naukową w uczelni przybiera różne formy, od doradztwa w bardzo wąskich obszarach aż do wydawnictw uczelnianych w strukturze biblioteki. Aktywności te bywają realizowane w bibliotekach w różnych strukturach, od jednoosobowych stanowisk, poprzez rozproszenie w kilku działach, aż po wydzieloną do tych zadań jednostkę¹⁸. W ponad 60% bibliotek zarejestrowanych w katalogu LPC funkcjonują scentralizowane jednostki lub oddziały biblioteczne, a w około 23% działalność wydawnicza jest realizowana w więcej niż jednym dziale¹⁹. Jednak z uwagi na to, że publikowanie dorobku naukowego było i jest nadal domeną wydawnictw uczelnianych, rozpatrywanie form działalności wydawniczej bibliotek musi odbywać się przede wszystkim na płaszczyźnie relacji między tymi dwoma jednostkami uczelni. Na podstawie literatury przedmiotu i badań ankietowych katalogu LPC można wyodrębnić trzy główne nurty angażowania się bibliotekarzy i bibliotek we wspieranie działalności wydawniczej w skali uczelni:

- zarządzanie wydawnictwem przez bibliotekę,

¹⁸ BONN, M., FURLOUGH, M., dz. cyt.; COHEN, D., FITZPATRICK, K., dz. cyt.; TRACY, D.G., dz. cyt.

¹⁹ Library Publishing Coalition Directory Committee, dz. cyt.

- partnerstwo biblioteki i wydawnictwa,
- specjalne usługi biblioteczne wspierające wydawnictwo²⁰.

Biblioteki akademickie realizujące wszystkie funkcje wydawnictwa (od selekcji, poprzez produkcję, do rozpowszechniania i promocji) mają zazwyczaj w swoich strukturach wydawnictwo uczelniane, które albo działa jako niezależna jednostka z własnymi pracownikami i budżetem albo aktywnie współpracuje z bibliotekarzami, korzystając z ich wsparcia organizacyjnego i infrastruktury bibliotecznej (np. wykorzystując repozytorium instytucjonalne)²¹.

Inną formą działalności wydawniczej w bibliotekach akademickich jest współpraca z wydawnictwami uczelnianymi na zasadzie partnerstwa, polegająca np. na oferowaniu hostingu, zarządzania i dystrybucji publikacji elektronicznych, np. za pośrednictwem biblioteki cyfrowej, instytucjonalnego repozytorium lub platformy do publikowania elektronicznych czasopism, monografii czy materiałów konferencyjnych. Często zatem działania bibliotek uzupełniają tradycyjne wydawnictwa poprzez publikowanie elektroniczne albo dzielą się obowiązkami, przejmując od wydawnictw zarządzanie publikowaniem czasopism elektronicznych, a pozostawiając im wydawanie monografii. Wraz z rozwojem tych usług, biblioteki akademickie coraz częściej odgrywają rolę doradców wydawnictw, np. w zakresie umów wydawniczych, praw autorskich, otwartych licencji Creative Commons, negocjowania zgód na wykorzystanie cudzych materiałów w publikacji. Prowadzą też szkolenia dla redakcji czasopism z zakresu korzystania z platform czy szkolenia doktorantów i młodych pracowników naukowych na temat przygotowania materiałów do publikacji. Ponadto bibliotekarze wspierają lub zajmują się w pełni takimi pracami jak: pozyskiwanie numerów ISSN i ISBN oraz identyfikatorów DOI, indeksowanie w bazach danych, obsługa systemów antyplagiatowych, zarządzanie danymi badawczymi, projektowanie okładek²². Te dodatkowe usługi są rejestrowane w katalogu LPC z 2022 r. – ponad 70% bibliotek zapewnia obsługę praw autorskich, metadanych i przypisywania DOI, niemal 70% organizuje szkolenia, ponad połowa udziela hostingu dla cyfrowych treści, przydziela numery ISSN, a ok. 50% świadczy usługi digitalizacji. Zwraca uwagę fakt, że w 2016 r. aż 82% bibliotek oferowało usługi digitalizacji²³.

Poza wydawnictwami uczelnianymi biblioteki współpracują też z:

- wydziałami/institutami w uczelni, które wydają własne czasopisma, zapewniając im najczęściej platformę wydawniczą, a pozostawiając redakcjom wszystkie funkcje redakcyjne i produkcyjne,

---

²⁰ BONN, M., FURLOUGH, M., dz. cyt.; COHEN, D., FITZPATRICK, K., dz. cyt.; HAHN, K.J., dz. cyt.; Library Publishing Coalition Directory Committee, dz. cyt.

²¹ BONN, M., FURLOUGH, M., dz. cyt.

²² Tamże; HAHN, K.J., dz. cyt.; KARWASIŃSKA, E., dz. cyt., s. 245; MULLINS, J. L., MURRAY-RUST, C., OGBURN, J. L., CROW, R., IVINS, O., MOWER, A., NESDILL, D., NEWTON, M. P., SPEER, J., WATKINSON, C. *Library Publishing Services: Strategies for Success: Final Research Report* [online]. SPARC, 2012. [Dostęp 6.02.2022]. Dostępny w: https://docs.lib.purdue.edu/purduepress_ebooks/24/; OKERSON, A., HOLZMAN, A., dz. cyt.; SZAFRAŃSKI, L. Realizacja procesów wydawniczych w repozytorium. W: Sidor, M.W. (red.). *Biblioteka przyszłości wyzwania – trendy – zagrożenia: wybrane zagadnienia z zakresu zarządzania bibliotekami uczelni wyższych* [online]. Nowy Sącz: Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University, 2018, s. 177–185. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN 978-83-88421-98-3. Dostępny w: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/87143>.

²³ Library Publishing Coalition Directory Committee, dz. cyt.

- wydziałami/institutami w uczelni, wydając prace studentów studiów magisterskich i licencjackich,
- wykładowcami, publikując w repozytoriach/bibliotekach cyfrowych materiały edukacyjne czy wspierając zarządzanie danymi badawczymi,
- towarzystwami naukowymi i organizacjami akademickimi non-profit, wnosząc wkład w produkcję i dystrybucję publikacji²⁴,

Według danych z katalogu LPC z 2022 r. 86% bibliotek deklaruowało współpracę z różnymi jednostkami w uczelni, a 21% z wydawnictwem uczelnianym. Ok. 68% bibliotek rozważa współpracę z partnerami zewnętrznymi, w jakimkolwiek stopniu związanymi z uczelnią, a 19% wyraziło otwartość na partnerstwo z dowolną instytucją zewnętrzną²⁵. Wiele ciekawych aspektów współpracy bibliotek z wydawnictwami ujawnia raport z badań przeprowadzonych w latach 2012–2013 przez Stowarzyszenie Wydawnictw Uniwersytetów (AUP) wśród 42 bibliotek uniwersyteckich i 41 wydawców. 62% respondentów było zgodnych co do tego, że działalność wydawnicza na rzecz społeczności akademickiej powinna być częścią misji biblioteki, a 69% badanych stwierdziło, że inicjatywy wydawnicze w bibliotekach powinny uzupełniać programy wydawnictw, a nie je powielać. Niemal wszyscy ankietowani (95%) dostrzegli potrzebę wzajemnego zaangażowania wydawnictw i bibliotek w sprawy publikacji naukowych, wykraczające poza tematy otwartego dostępu, dozwolonego użytku i praw autorskich²⁶. Współpracę bibliotek i wydawnictw uczelnianych potwierdziły też badania prowadzone w 2010 r., finansowane przez amerykański Institute of Museum and Library Services oraz wydane przez Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition (SPARC) – kolejną organizację zajmującą się działalnością wydawniczą. 55% respondentów potwierdziło oferowanie usług wydawniczych w bibliotekach, wśród których większość realizowana jest we współpracy z co najmniej jedną inną jednostką uczelnianą²⁷.

Obecna działalność wydawnicza bibliotek akademickich jest innowacyjna w porównaniu z tradycyjnymi wydawcami, gdyż kładzie nacisk na publikacje elektroniczne i angażuje się w projekty transformacyjne w komunikacji naukowej, wypełniając przestrzeń pomiędzy drukowanymi formami wydawniczymi a publikowaniem w nowym modelu. Jakie typy publikacji leżą w kręgu zainteresowań bibliotek współpracujących z partnerami w uczelniach? Pierwotnie były to materiały niskonakładowe, niszowe i tzw. szara literatura tworzona przez szkoły wyższe w formie drukowanej, cyfrowej albo obydwu²⁸. Obecnie w bibliotekach coraz częściej znajduje swoje miejsce publikowanie – głównie elektroniczne – czasopism, w tym recenzowanych, jak również czasopism studenckich. W mniejszym zakresie wydawane są monografie, materiały konferencyjne, zasoby edukacyjne, zbiory danych badawczych, prace licencjackie, magisterskie i rozprawy doktorskie, raporty techniczne czy sprawozdania, ale również wystawy cyfrowe i katalogi eksponatów, projekty studenckie czy

---

²⁴ BONN, M., FURLOUGH, M., dz. cyt.

²⁵ Library Publishing Coalition Directory Committee, dz. cyt.

²⁶ Association of American University Presses. *Press and Library Collaboration Survey* [online]. 2013. [Dostęp 6.02.2022]. Dostępny w: <https://aupresses.org/resources/library-press-collaboration-survey/>.

²⁷ MULLINS, J. L. i in., dz. cyt.

²⁸ WOJCIECHOWSKI, J. *Biblioteka akademicka...*, s. 22.

plakaty²⁹. Ponadto z danych z katalogu LPC z 2022 r. wynika, że obowiązki redakcyjne większości czasopism spoczywają na wydziałach danej uczelni. Ten sam katalog podaje też dyscyplinarny zakres działalności wydawniczej bibliotek, w ramach której prym wiedzie historia oraz edukacja, a inne dziedziny to np. antropologia, inżynieria, rolnictwo³⁰. Z kolei odrębne badania z 2014 r. bibliotek zarejestrowanych w katalogu LPC wykazały, że 100% wydaje prace z dziedziny humanistyki, 94% z nauk społecznych, a 85% z nauk ścisłych i technicznych³¹.

Dobre praktyki i wsparcie dla bibliotek

Działalność wydawnicza bibliotek szkół wyższych na dobre zagościła w ich stałej ofercie usług na rzecz społeczności akademickiej, jak również innych organizacji naukowych. O istocie i randze, ale również potrzebie tej aktywności świadczy powołanie specjalnej organizacji – wspomianej Koalicji Wydawniczej Bibliotek (LPC). Warte podkreślenia jest również uwzględnianie omawianej problematyki przez inne organizacje poprzez np.:

- utworzenie specjalnej grupy ds. współpracy z bibliotekami przy [Stowarzyszeniu Wydawnictw Uniwersytetów](#) (AUP),
- zorganizowanie przez IFLA w 2018 r. [Library Publishing Special Interest Group](#) w celu rozwoju działalności wydawniczej bibliotek jako części szerszego zakresu działań w ramach komunikacji naukowej prowadzonych i zarządzanych przez wszystkie typy bibliotek: narodowych, akademickich, publicznych i prywatnych,
- działanie specjalnych grup przy stowarzyszeniach bibliotekarskich, np. [Library Publishing Group](#) przy Stowarzyszeniu Bibliotek Irlandii, które jest członkiem koalicji LPC.

Wiadomo, że jest grupa bibliotek deklarujących wprowadzenie programów wydawniczych lub rozwój istniejących. Z pewnością pomocne dla nich będą bogate doświadczenia bibliotek aktywnie działających w tym obszarze, jednak muszą być świadome tego, że omawiane tu transformacje pociągną za sobą nowe role i stanowiska bibliotekarskie oraz niekiedy – szerzej – zmianę struktur organizacyjnych bibliotek i zmianę form współdziałania z innymi jednostkami uczelni. Faye A. Chadwell i Shan C. Sutton wymieniają nowe role pracowników biblioteki zajmujących się działalnością wydawniczą: bibliotekarz wydawnictw cyfrowych, ekspert ds. alternatywnych metryk, koordynator systemów wydawniczych, koordynator zarządzania danymi badawczymi, bibliotekarz wizualizacji danych, koordynator ds. humanistyki cyfrowej. Jednocześnie zauważają, że biblioteki zajmujące się w szerokim zakresie usługami wydawniczymi będą również musiały zatrudnić pracowników z doświadczeniem w pozyskiwaniu treści, zarządzaniu procesami recenzowania oraz wiedzą w zakresie edycji, projektowania i produkcji publikacji cyfrowych. Podkreślają przy tym, że te zestawy umie-

---

²⁹ HAHN, K.J.; dz. cyt.; LIBRARY PUBLISHING COALITION DIRECTORY COMMITTEE, dz. cyt.; MULLINS, J. L. i in., dz. cyt.; OKERSON, A., HOLZMAN, A., dz. cyt.; TRACY, D.G., dz. cyt.

³⁰ Library Publishing Coalition Directory Committee, dz. cyt.

³¹ OKERSON, A., HOLZMAN, A., dz. cyt.

jętności powinny być przedmiotem zainteresowania instytucji kształcących bibliotekarzy³². J. Wojciechowski uważa wręcz, że do zadań biblioteki należy sukcesywnie włączać obowiązki wydawnicze, a edytorstwo może z czasem stać się standardową powinnością głównych bibliotek uczelni – po stosownym doposażeniu osobowym, technicznym i finansowym, gdyż koszty będą niższe od obciążeń z tytułu utrzymywania autonomicznych wydawnictw w każdej uczelni. Podkreśla też, że nie wszystkie czynności wydawnicze trzeba realizować we własnym zakresie, zlecając je na zewnątrz, np. recenzowanie. Natomiast wersje elektroniczne można lokować w repozytoriach, gwarantując respektowanie praw autorskich. Autor podkreśla jednocześnie, że wysoki poziom merytoryczny i naukowy charakter wydawnictw wymaga ścisłej współpracy biblioteki akademickiej z instytutami/wydziałami macierzystej uczelni³³. E. Karwasińska analizując zakres i aspekt organizacyjny bibliotecznych usług wydawniczych na podstawie badań i raportów, potwierdza fakt oczekiwania od bibliotekarzy, zajmujących się tymi usługami, znajomości międzynarodowych standardów publikowania elektronicznego, zasad funkcjonowania otwartych modeli wydawniczych i aspektów prawa autorskiego. Podkreśla też, że zarządzający w swoich budżetach powinni zaplanować środki na realizację tych działań, angażując się czynnie w pozyskiwanie środków pozabudżetowych³⁴.

Biblioteki planujące wdrażanie usług wydawniczych mają do dyspozycji szereg przydatnych materiałów, z których warto polecić:

- obszerną bibliografię publikacji na temat bibliotek akademickich pełniących rolę wydawców naukowych *Academic Library as Scholarly Publisher Bibliography*, którą opracował Ch. W. Bailey, Jr. (ost. aktualizacja 2021 r.), zawierającą opisy publikacji podzielonych na grupy: pionierskie projekty działalności wydawniczej bibliotek, pierwsze czasopisma elektroniczne wydawane przez bibliotekarzy, wydawnictwa naukowe wspierane przez biblioteki od ogłoszenia Budapesztańska Inicjatywa Otwartego Dostępu (Budapest Open Access Initiative), technologiczna infrastruktura wydawnictwa, partnerstwo bibliotek i wydawnictw akademickich,
- podręcznik *Library Publishing Toolkit* (2013 r.) zawierający dyskusje i studia przypadków dotyczące działalności wydawniczej bibliotek różnych typów, jak również sugere-

---

³² CHADWELL, F.A., SUTTON, S.C. The future of open access and library publishing. *New Library World* 2014, 115(5/6), s. 225-236. ISSN 0307-4803; Na niektórych uniwersytetach w Polsce kształcących bibliotekarzy były i są specjalizacje edytorskie. Jednak, czy wyposażają studentów w ww. umiejętności, przygotowując ich do roli współczesnego bibliotekarza-wydawcy? W opisie kierunku Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo Uniwersytetu Warszawskiego czytamy: *Program specjalizacji Edytorstwo przygotowano z myślą o osobach zainteresowanych zarówno tradycyjną kulturą książki, jak również jej istotnymi korektami dokonywanymi współcześnie pod presją rynku oraz za sprawą nowych, wciąż rodzących się możliwości technologicznych i informacyjnych. Wiedza i umiejętności zdobyte w ramach tej specjalizacji będą przydatne dla osób wiążących swe plany zawodowe z rynkiem książki i usług edytorskich, a w szerszym wymiarze z instytucjami kultury i nauki, administracją, biznesem - wszelkimi dziedzinami, w których istotne są fachowo przygotowane publikacje – zob. Specjalizacja edytorstwo. W: Wydział Dziennikarstwa Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski [online]. [Dostęp 7.02.2022]. Dostępny w: <https://www.wdib.uw.edu.pl/specjalizacje-kierunku-informacja-naukowa-i-bibliotekoznawstwo-ii-stopien/specjalizacja-edytorstwo#>.*

³³ WOJCIECHOWSKI, J. Biblioteka akademicka..., s. 22–24; WOJCIECHOWSKI, J. *Biblioteki w nowym otoczeniu*. Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2014, s. 140. ISBN 978-83-64203-27-5.

³⁴ KARWASIŃSKA, E., dz. cyt., s. 245.

stie i zalecenia dotyczące opracowania strategii identyfikacji rodzajów usług wydawniczych i treści, które mogą być zarządzane przez biblioteki³⁵,

- [Library Publishing Curriculum](#) – asynchroniczny bezpłatny kurs dla bibliotekarzy pragnących rozpocząć lub rozwinąć działalność wydawniczą w swojej bibliotece, składający się z ośmiu modułów.

Chociaż celem niniejszego tekstu nie jest omawianie przykładów działalności wydawniczej w bibliotekach akademickich, należy nadmienić, że dostrzegamy pojawianie się tych usług w polskich bibliotekach szkół wyższych, mimo że nie są one wymienione w katalogu LPC, podobnie zresztą jak wiele innych spoza Stanów Zjednoczonych. Kilka inicjatyw omówiono w artykułach w niniejszym numerze „Biuletynu EBIB”: wydawnictwa Politechniki Lubelskiej i Politechniki Łódzkiej ulokowane w strukturze biblioteki oraz platformę czasopism elektronicznych Uniwersytetu Opolskiego współzarządzaną przez bibliotekę. Tutaj natomiast warto wspomnieć o pionierskiej inicjatywie w zakresie publikowania otwartych czasopism naukowych – platformie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu [PRESSto](#), której uruchomienie władze uczelni powierzyły Bibliotece Uniwersyteckiej. O wdrażaniu platformy i korzyściach z tego wynikających dla biblioteki i uczelni pisze E. Karwasińska³⁶ – tu warto wymienić podstawowe zadania podejmowane w zakresie realizacji bibliotecznych usług wydawniczych, które na witrynie PRESSto zostały wyraźnie wyodrębnione jako *Biblioteczne usługi wydawnicze w zakresie prowadzenia platformy wydawniczej czasopism UAM – PRESSto* i mogą stanowić drogowskaz dla bibliotek planujących tego typu przedsięwzięcia:

- Administracja platformą PRESSto – stałe wsparcie techniczne, wdrażanie nowych narzędzi oraz nowych wersji systemu.
- Tworzenie nowych czasopism na platformie.
- Wdrażanie kompleksowego systemu zarządzania czasopismem.
- Szkolenie redakcji w zakresie deponowania nowych numerów.
- Aktualizacja informacji o czasopiśmie.
- Wdrożenie procedur antyplagiatowych zapewniających oryginalność artykułów – kompleksowa obsługa systemu antyplagiatowego Crossref Similarity Check.
- Koordynowanie prac dotyczących indeksowania czasopism.
- Generowanie plików xml do bazy POL-index.
- Doradztwo i pomoc w aplikowaniu czasopism do międzynarodowych baz naukowych (SCOPUS, DOAJ).
- Doradztwo w zakresie prawa autorskiego – wdrożenia nowych umów autorskich i licencji Creative Commons.
- Nadzorowanie systemu Altmetric.
- Koordynowanie prac nad przypisywaniem i aktywacją identyfikatorów obiektów cyfrowych DOI³⁷.

---

³⁵ OBERLANDER, C., UTTARO, P., PITCHER, K., MILLER, K.M. *Library Publishing Toolkit* [online]. Milne Library Publishing, 2013. [Dostęp 7.02.2022]. ISBN 978-0-9897226-1-2. Dostępny w: <https://knightscholar.geneseo.edu/idsproject-press/1>.

³⁶ KARWASIŃSKA, E., dz. cyt., s. 251–259.

³⁷ O platformie. W: *PRESSto* [online]. [Dostęp 7.02.2022]. Dostępny w: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/index/platforma>.

Z kolei Leszek Szafrąński, na podstawie doświadczeń związanych z wdrażaniem usług wydawniczych w Repozytorium Uniwersytetu Jagiellońskiego, zaproponował model procesów wydawniczych w repozytorium, gdzie większą część zadań mogą wykonywać bibliotekarze, np. skład tekstu, projekt okładki, nadanie numeru ISBN, przygotowanie techniczne publikacji do udostępnienia (konwersja do formatu prezentacyjnego) czy przesyłanie danych do agregatorów i innych serwisów³⁸.

Podsumowanie

Próby uzasadniania tego, że lokowanie wydawnictw w bibliotekach akademickich czy powierzanie im części zadań tych jednostek jest słuszną i racjonalną decyzją, sprowadzają się często do stwierdzeń, że biblioteki i tak od dawna są miejscem przechowywania i udostępniania publikacji³⁹. Są też stosunkowo stabilnymi jednostkami, jednymi z istotnych części infrastruktury uczelni, zatrudniającymi pracowników z umiejętnościami wymaganymi do produkcji i upowszechniania publikacji, czego dowiedli przy okazji uruchamiania repozytoriów instytucjonalnych. Za ustanowieniem bibliotek kluczowymi ogniwami w działalności wydawniczej uczelni przemawiają też względy technologiczne i ekonomiczne, dzięki którym możliwe będzie poszerzenie tej sfery działań. Ponadto biblioteki mają szansę stać się liderami transformacji w rozwoju komunikacji naukowej, gdyż od lat są w nich „zakorzenione” działania otwartościowe poprzez budowanie repozytoriów instytucjonalnych, publikowanie otwartych czasopism, hosting otwartych zasobów edukacyjnych, ułatwianie dostępu do danych badawczych, promowanie otwartych licencji itp. Z drugiej strony należy też bardzo podkreślać korzyści dla wszystkich partnerów współpracy w przedsięwzięciach wydawniczych w uczelni: wydawców, biblioteki, pracowników naukowych. Każdy z nich podniesie swoje kompetencje i prestiż, a wszyscy razem przyczynią się do bardziej efektywnego przepływu wiedzy.

Bibliografia:

1. Association of American University Presses. *Press and Library Collaboration Survey* [online]. 2013. [Dostęp 6.02.2022]. Dostępny w: <https://aupresses.org/resources/library-press-collaboration-survey/>.
2. BONN, M., FURLOUGH, M. The Roots and Branches of Library Publishing Programs. W: Bonn, M., Furlough, M. (red). *Getting the Word Out: Academic Libraries as Scholarly Publishers*. [online]. Chicago: Association of College and Research Libraries, 2015, s. 1-13. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN 978-0-83898-697-4. Dostępny w: http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org/acrl/files/content/publications/booksanddigitalresources/digital/9780838986981_getting_OA.pdf.
3. CHADWELL, F.A., SUTTON, S.C. The future of open access and library publishing. *New Library World* 2014, 115(5/6), s. 225–236. ISSN 0307-4803.

---

³⁸ SZAFRAŃSKI, L., dz. cyt.

³⁹ BONN, M., FURLOUGH, M., dz. cyt.; COHEN, D., FITZPATRICK, K., dz. cyt.; WOJCIECHOWSKI, J. Biblioteka akademicka..., dz. cyt., s. 22.

4. COHEN, D., FITZPATRICK, K. Foreword. W: Bonn, M., Furlough, M. (red). *Getting the Word Out: Academic Libraries as Scholarly Publishers* [online]. Chicago: Association of College and Research Libraries, 2015, s. VII–X. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN 978-0-83898-697-4. Dostępny w: http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/publications/booksanddigitalresources/digital/9780838986981_getting_OA.pdf.
5. HAHN, K.J. *Research library publishing service: new options for university publishing and new roles for libraries* [online]. Association of Research Libraries, 2008. [Dostęp 6.02.2022]. Dostępny w: <https://www.arl.org/wp-content/uploads/2008/03/research-library-publishing-services-mar08.pdf>.
6. KARWASIŃSKA, E. Biblioteczne usługi wydawnicze – nowa rola biblioteki naukowej. W: Kulczycki, E. (red.). *Komunikacja naukowa w humanistyce*. [online]. Poznań: Wydaw. Naukowe Instytutu Filozofii UAM, 2017, s. 237–263. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN: 978-83-7092-164-4. Dostępny w: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/17596/1/Emilia_Karwasinska.pdf.
7. Library publishing. W: *Wikipedia* [online]. 25.07.2021. [Dostęp 30.01.2022]. Dostępny w: https://en.wikipedia.org/wiki/Library_publishing.
8. Library Publishing Coalition Directory Committee. *Library Publishing Coalition Directory* [online]. Library Publishing Coalition, 2022. [Dostęp 30.01.2022]. ISBN 978-1-7341189-6-4. Dostępny w: https://librarypublishing.org/wp-content/uploads/2022/01/Library-Publishing-Directory_2022_web.pdf.
9. MULLINS, J. L., MURRAY-RUST, C., OGBURN, J. L., CROW, R., IVINS, O., MOWER, A., NESDILL, D., NEWTON, M. P., SPEER, J., WATKINSON, C. *Library Publishing Services: Strategies for Success: Final Research Report* [online]. SPARC, 2012. [Dostęp 6.02.2022]. Dostępny w: https://docs.lib.purdue.edu/purduepress_ebooks/24/.
10. OBERLANDER, C., UTTARO, P., PITCHER, K., MILLER, K.M. *Library Publishing Toolkit* [online]. Milne Library Publishing, 2013. [Dostęp 7.02.2022]. ISBN 978-0-9897226-1-2. Dostępny w: <https://knightscholar.geneseo.edu/idsproject-press/1>.
11. OKERSON, A., HOLZMAN, A. *The Once and Future Publishing Library* [online]. Council on Library and Information Resources, 2015. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN 978-1-932326-53-6. Dostępny w: <https://www.clir.org/pubs/reports/pub166/>.
12. SZAFRAŃSKI, L. Realizacja procesów wydawniczych w repozytorium. W: Sidor, M.W. (red.). *Biblioteka przyszłości : wyzwania – trendy – zagrożenia: wybrane zagadnienia z zakresu zarządzania bibliotekami uczelni wyższych* [online]. Nowy Sącz: Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University, 2018, s. 177–185. [Dostęp 6.02.2022]. ISBN 978-83-88421-98-3. Dostępny w: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/87143>.
13. TRACY, D.G. Libraries as Content Producers: How Library Publishing Services Address the Reading Experience. *College & Research Libraries* [online]. 2017, vol. 78, no. 2, s. 219–240. [Dostęp 30.01.2022]. ISSN 2150-6701. Dostępny w: <https://doi.org/10.5860/crl.78.2.219>.
14. What is Library Publishing? W: *Library Publishing Coalition* [online]. 2022. [Dostęp 30.01.2022]. Dostępny w: <https://librarypublishing.org/>.
15. WOJCIECHOWSKI, J. Biblioteka akademicka jako wydawca. W: Wojnarowicz, S., Kasperek B. (red.). *Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów: konferencja Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2011, s. 13-28. ISBN 978-83-227-3289-2.
16. WOJCIECHOWSKI, J. *Biblioteki w nowym otoczeniu*. Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2014. ISBN 978-83-64203-27-5.

DERFERT-WOLF, L. Działalność wydawnicza bibliotek szkół wyższych w rozwoju komunikacji naukowej. *Biuletyn EBIB* [online]. 2022, nr 1 (202), Działalność wydawnicza bibliotek. [Dostęp 15.02.2022]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/795>.